

LOKALNA IMPLEMENTACIJA AGENDE
MLADI, MIR
I BEZBEDNOST
U SRBIJI

LOKALNA IMPLEMENTACIJA AGENDE **MLADI, MIR I BEZBEDNOST** U SRBIJI

www.bfpe.org

IZDAVAČ:

Fondacija BFPE za odgovorno društvo
Omladinskih brigada 216
11000 Beograd
www.bfpe.org

ZA IZDAVAČA:

Svetlana Stefanović

AUTORI

BFPE Tim

GODINA IZDAVANJA

2006.

VRSTA PUBLIKACIJE:

Ilustrovano istraživanje

BROJ STRANA

18

Sadržaj

Executive Summary	5
Uvod i kontekst agende Mladi mir i bezbednost	6
Metodologija i pregled projekta	7
Zašto je YPS važan na lokalnom nivou?	8
Lokalni konteksti Raška Priboj Leskovac	8
Participacija, Zaštita, Prevencija	10
Ključni nalazi i dobre prakse	11
Preporuke i zaključak	12
Literatura	15

Executive Summary

Ovaj policy paper polazi od jednostavne, ali važne teze: u Srbiji se agenda *Mladi, mir i bezbednost* ne može uspešno primenjivati samo “odozgo”, kroz nacionalne strategije i međunarodne obaveze, već pre svega “odozdo”, kroz opštine, gradove, škole, kancelarije za mlade, civilno društvo i svakodnevne institucije sa kojima mladi stvarno dolaze u kontakt. Rezolucija SB UN 2250 postavila je pet stubova Agende Mladi, mir i bezbednost – participacija, zaštita, prevencija, partnerstvo i reintegracija – dok su rezolucije 2419 i 2535 dodatno naglasile puno i smisleno uključivanje mladih u procese odlučivanja i važnost kontekstualizovanih mehanizama implementacije. Ovaj dokument se fokusira na tri stuba koja su najdirektnije primenljiva na lokalni nivo u Srbiji: participaciju, zaštitu i prevenciju.

Analiza pokazuje da Srbija već ima delimične institucionalne pretpostavke za lokalizaciju YPS pristupa: Strategija za mlade 2023–2030 postavlja viziju mladih kao aktivnih i ravnopravnih učesnika društva, predviđa unapređenje zdravog i bezbednog okruženja i prepoznaje kancelarije za mlade i savete za mlade kao ključne lokalne mehanizme. Ipak, zvanična strategijska i analiza civilnog društva istovremeno pokazuju da je lokalna omladinska infrastruktura neujednačena, da je kvalitet rada mehanizama različit i da javne politike nacionalne bezbednosti i dalje ne stavljaju bezbednost mladih u eksplicitan fokus.

Nalazi iz Raške, Priboja i Leskovca pokazuju da mladi “bezbednost” ne razumeju usko, kao pitanje kriminala ili konflikta, već kao skup svakodnevnih uslova za dostojanstven život: siguran saobraćaj i javni prostor, čist vazduh i okruženje, pristup kulturnim sadržajima, zaštitu od vršnjačkog i digitalnog nasilja, osećaj da njihov glas ima težinu i da postoje institucije kojima mogu da veruju. Ovaj široki, svakodnevni pojam bezbednosti u punoj meri odgovara savremenom YPS okviru, naročito lokalnim pristupima koji bezbednost povezuju sa društvenom kohezijom, građanskim prostorom, mentalnim zdravljem, digitalnom sigurnošću i povratnim kanalima između mladih i institucija.

Glavna preporuka ovog paper-a jeste da lokalne samouprave ne čekaju poseban nacionalni YPS akcioni plan, već da kroz postojeće mehanizme omladinske politike uvedu “YPS lokalizaciju”: godišnji lokalni dijalog o bezbednosti mladih, lokalni YPS aneks u programu/strategiji za mlade, mali participativni fond za omladinske inicijative, školske protokole za digitalno i vršnjačko nasilje, polugodišnji “scorecard” praćenja i javno predstavljanje rezultata mladima. Ovakav pristup je realističan, budžetski moguć i u skladu je i sa srpskim strateškim okvirom i sa međunarodnim smernicama koje insistiraju na “ništa za mlade bez mladih”, lokalnoj uredbi, stabilnoj budžetskoj liniji i participativnom monitoringu.

Uvod i kontekst agende Mladi mir i bezbednost

Agenda *Mladi, mir i bezbednost* nastala je kao odgovor na dugogodišnju percepciju međunarodnih i nacionalnih politika: mladi su prečesto posmatrani kao "rizična grupa", a nedovoljno kao politički akteri, posrednici, graditelji poverenja i nosioci društvene otpornosti. Rezolucija SB UN 2250 iz 2015. godine prvi je bezbednosni okvir koji prepoznaje pozitivnu i aktivnu ulogu mladih u sprečavanju i rešavanju konflikata i održivom miru; rezolucija 2419 iz 2018. poziva na smisleno i puno uključivanje mladih u pregovaranje i sprovođenje mirovnih sporazuma i u procese odlučivanja; rezolucija 2535 iz 2020. dodatno naglašava doprinos mladih održivosti i inkluzivnosti mirovnih i bezbednosnih napora i traži kontekstualizovane pristupe implementaciji.

U Srbiji YPS nije potpuno "spoljna" agenda. Strategija za mlade Republike Srbije za period 2023–2030 eksplicitno povezuje domaću omladinsku politiku sa međunarodnim okvirima, uključujući UN strategiju za mlade i njen stub "mir i sigurnost". Istovremeno, sama Strategija postavlja nacionalnu viziju mladih kao aktivnih i ravnopravnih učesnika društva, predviđa posebne ciljeve u vezi sa aktivnim učešćem, omladinskim prostorima, zdravim i bezbednim okruženjem i oslanja se na lokalne mehanizme poput kancelarija za mlade i saveta za mlade. Drugim rečima, normativna osnova za lokalizaciju YPS agende u Srbiji već postoji, iako se ne zove tim imenom.

Istovremeno, upravo tu se vidi i ključan jaz. KOMS-ova analiza UN YPS agende u kontekstu Srbije upozorava da nijedan od zakona ili dokumenata javnih politika koji se odnose na nacionalnu bezbednost ne pridaje posebnu pažnju bezbednosti mladih, da nisu identifikovani aktuelni programi državnih institucija fokusirani isključivo na zaštitu mladih ili prevenciju nasilja nad mladima, te da mladi nisu uključeni u kreiranje bezbednosne politike i reforme sektora bezbednosti. Zbog toga lokalni nivo postaje ne samo prostor implementacije, već i prostor "nadoknade" praznine između opšte omladinske politike i specifične YPS logike.

U tom smislu, ovaj policy paper ne pokušava da "uveze" međunarodni model mimo domaćeg konteksta. Naprotiv: njegov cilj je da pokaže kako se YPS može prevesti na jezik lokalne samouprave u Srbiji – kroz pitanja koja mladima već jesu važna: kvalitet javnog prostora, poverenje u institucije, školska bezbednost, digitalno nasilje, mentalno zdravlje, kulturni sadržaji, saobraćaj, ekološka bezbednost i osećaj pripadnosti zajednici.

Pokazatelj za Srbiju	Nalaz	Značaj za lokalni YPS
Mladi koje najviše zanima tema bezbednosti	71,5%	YPS odgovara na realno, a ne apstraktno interesovanje mladih
Mladi koje zanima nefunkcionisanje demokratije	74,4%	Bezbednost i poverenje u institucije međusobno su povezani
Učešće u javnim raspravama/konsultacijama na republičkom ili lokalnom nivou	4,6%	Lokalna participacija je i dalje izrazito niska
Mladi koji su imali poteškoće sa mentalnim zdravljem u prethodnih godinu dana	Više od tri četvrtine	Mentalno zdravlje je sastavni deo YPS zaštite
Mladi koji su tražili stručnu psihološku pomoć	44,7%	Potreba za podrškom je velika i merljiva

Metodologija i pregled projekta

Ovaj dokument zasnovan je na kombinaciji četiri izvora podataka. Prvi izvor čine projektni nalazi i lokalni policy brief-ovi za Rašku, Priboj i Leskovac, koji sažimaju lokalne policy dijaloge, rad sa mladima i identifikovane prioritete. Drugi izvor su nacionalni i lokalni zvanični dokumenti: Strategija za mlade 2023–2030, lokalni programi i strategije za mlade, dokumentacija kancelarija za mlade i lokalnih omladinskih tela. Treći izvor su KOMS-ovi istraživački i monitoring dokumenti, naročito *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih 2025* i analiza *Mladi za mir i bezbednost: analiza UN agende u kontekstu Srbije*. Četvrti izvor su međunarodne smernice i prakse UN, UNDP-a, UNICEF-a, OSCE-a, RYCO-a i Finske.

Analitički okvir zasniva se na tri YPS stuba. *Participacija* se posmatra kao stvarni, a ne simbolički uticaj mladih na lokalne odluke, budžete i prioritete. *Zaštita* obuhvata fizičku, socijalnu, ekološku i digitalnu bezbednost mladih, kao i mentalno zdravlje i pristup uslugama. *Prevenција* se razume široko: kao sprečavanje nasilja, polarizacije, dezinformacija, diskriminacije, gubitka poverenja i lokalne apatije. Ovaj pristup je u skladu sa savremenim smernicama koje insistiraju da lokalni YPS planovi obuhvate društvenu koheziju, digitalnu sigurnost, medijsku pismenost, sigurne javne prostore, lokalni sistem bezbednosti i participativno upravljanje.

Zašto je YPS važan na lokalnom nivou?

Smisleno učešće mladih najčešće se dešava upravo na lokalnom nivou, jer tu mladi najlakše artikulišu interese, medijiraju razlike i ulaze u prve političke i građanske uloge. Lokalna uprava je zato najprirodnija tačka za YPS implementaciju. U istom smeru ide i noviji vodič za formulisanje lokalnih YPS planova, koji "smisleno učešće" definiše kao učešće sa glasom i glasom u odlučivanju, kroz ceo ciklus javne politike – od dijagnoze, preko dizajna i budžeta, do monitoringa i evaluacije.

Za Srbiju je to posebno važno zato što lokalni omladinski mehanizmi već postoje, ali ne funkcionišu svuda jednako. Strategija za mlade navodi da su kancelarije za mlade i saveti za mlade bitni mehanizmi na pokrajinskom i lokalnom nivou, ali i da su glavni izazovi nepostojanje tih mehanizama u svim JLS, neujednačen kvalitet rada, nedovoljna inkluzivnost i funkcionalnost saveta za mlade i premalo sistematizovanih radnih mesta. Omladinska politika i mehanizmi podrške nisu jednako razvijeni na lokalnom nivou. To znači da YPS lokalizacija u Srbiji ne kreće od nule, ali mora da rešava pitanje kvaliteta, poverenja i funkcionalnosti, a ne samo formalnog postojanja tela.

Još važnije, YPS nudi okvir koji povezuje teme koje lokalne samouprave često tretiraju odvojeno: omladinsku politiku, školsku bezbednost, zaštitu životne sredine, mentalno zdravlje, lokalnu bezbednost, medijsku pismenost i građansko učešće. Kada 71,5% mladih pokazuje interesovanje za temu bezbednosti, 74,4% za funkcionisanje demokratije, a samo 4,6% učestvuje u javnim raspravama i konsultacijama, postaje jasno da je problem istovremeno politički, socijalni i bezbednosni. Lokalni YPS, stoga, nije dodatna "tema", već instrument za spajanje onoga što je u praksi razdvojeno.

Važno je i da preporuke ne budu budžetski nerealne. U tom smislu, KOMS-ov izveštaj pokazuje da je 2025. postojao javni konkurs za podršku jedinicama lokalne samouprave u sprovođenju omladinske politike na lokalnom nivou u iznosu od 72 miliona dinara, kao i širi konkurs za razvoj i sprovođenje omladinske politike od 98 miliona dinara. Poruka za lokalne samouprave je jasna: deo YPS mera može se finansirati kroz već postojeće omladinske, obrazovne, zdravstvene, ekološke i partnerske linije, bez čekanja posebnog "YPS fonda".

Lokalni konteksti Raška Priboj Leskovac

Tri posmatrane zajednice pokazuju da lokalni YPS mora biti diferenciran. Raška i Priboj jasnije pokazuju logističke i društvene izazove manjih sredina: manje organizovanih sadržaja, slabiji omladinski prostori, veća zavisnost od entuzijazma pojedinaca i svakodnevnih komunalnih uslova. Leskovac pokazuje razvijeniju omladinsku infrastrukturu, ali i složenije urbane rizike – zagađenje, vršnjačko i digitalno nasilje i veći jaz između postojanja struktura i osećaja uticaja. Ta razlika je važna: YPS ne može biti isti "paket mera" za sve tri sredine.

Lokalna zajednica	Prioriteti koje mladi ističu	Ključna participativna prepreka	Postojeći ulaz za YPS rad
Raška	saobraćajna bezbednost, nedostatak prostora i sadržaja za mlade, zagađenje, psi lualice, slabija solidarnost i volontiranje	ideje mladih ostaju bez podrške i institucionalnog nastavka	vidljiv rad KZM i potencijal za mobilizaciju kroz lokalne kampanje i volonterske akcije
Priboj	manjak kulturnih i umetničkih sadržaja, divlje deponije i otpad, parking i saobraćaj, psi lualice	mali broj organizovanih kanala i sadržaja koji mlade povezuju sa institucijama	KZM sa jasno opisanim nadležnostima i Program za unapređenje položaja mladih 2024–2027
Leskovac	aero-zagađenje, vršnjačko i digitalno nasilje, divlje deponije, parking i saobraćaj, nizak osećaj uticaja	formalni kanali postoje, ali nisu uvek doživljeni kao uticajni	lokalna strategija za mlade, KZM, Savet za mlade, Lokalni omladinski parlament

U Raški je jedna od najupečatljivijih poruka da “mnogi potencijalno korisni predlozi i inicijative ostaju na nivou ideje” zbog nedostatka podrške, prostora i organizacionih kapaciteta. Mladi povezuju bezbednost sa sasvim konkretnim stvarima: saobraćajem, parkiranjem, javnim prostorom, ekologijom i međusobnom solidarnošću. To znači da YPS u Raški mora da bude usmeren ka vidljivim, zajedničkim i opipljivim akcijama: bezbednije rute, ekološke volonterske akcije, omladinski sadržaji i kampanje koje stvaraju osećaj zajedništva. Zvanični sajt opštine potvrđuje da Kancelarija za mlade ima kapacitet za javnu mobilizaciju mladih kroz lokalne aktivnosti.

U Priboju se jasno vidi koliko kulturni i kreativni sadržaji pripadaju YPS agendi. Kada mladi opisuju da slobodno vreme pretežno provode u neformalnim prostorima, bez dovoljno organizovanih aktivnosti, to nije samo pitanje “kvaliteta života”, već i pitanje prevencije izolacije, pasivnosti i nepovezanosti sa zajednicom. Pribojska Kancelarija za mlade na zvaničnom sajtu navodi da je njen mandat da podstiče aktivizam, obezbeđuje učešće mladih u odlučivanju, sprovodi istraživanja potreba i umrežava aktere, dok je Program za unapređenje položaja mladih 2024–2027 izričito zasnovan na participativnom planiranju i usklađen sa nacionalnom strategijom. To je dobar institucionalni temelj za lokalni YPS pristup.

Leskovac pokazuje drugačiju sliku: jaču institucionalnu infrastrukturu, ali i izraženije nepoverenje u uticaj mladih. Lokalna strategija za mlade 2021–2025 rađena je kroz javni poziv, uz učešće 57 osoba i 39% žena, a KZM je uz podršku UNICEF-a i partnera anketirao 395 mladih preko U-Report platforme. Uz to, grad ima Lokalni omladinski parlament koji okuplja predstavnike svih srednjih škola i aktivan Savet za mlade. Ipak, mladi iz Leskovca pokazuje da mladi i dalje osećaju da “njihov glas nema uticaj”, posebno kada su u pitanju aero-zagađenje, vršnjačko i digitalno nasilje i komunalni problemi. To znači da Leskovcu ne nedostaju samo kanali, već i vidljiv povratni efekat tih kanala.

Participacija, Zaštita, Prevencija

Participacija

Smisleno učešće mladih ne znači samo prisustvo na konsultacijama, već pravo da utiču na prioritete, tok rasprave, budžet i praćenje rezultata. Na lokalnom nivou najlakše je omogućiti smisleno učešće mladih, i to učešće mora obuhvatiti dizajn, sprovođenje i nadzor nad politikama i budžetima. Novi vodič za lokalne YPS planove: preporučuje formalne mehanizme sa pravilima "glasa i glasa", javno dostupne zapisnike, trag odluka i participativni monitoring. KOMS-ovi nalazi za Srbiju pokazuju zašto je to važno: 87,1% mladih smatra da politički sistem ne omogućava dovoljno uticaja građana na odluke, a učešće u javnim raspravama i konsultacijama ostaje ekstremno nisko.

U sva tri grada i opštine učešće mladih je tesno povezano sa poverenjem. U Raški se problemi formulišu kao nedostatak institucionalne podrške za ideje mladih; u Priboju kao nedostatak strukturisanih sadržaja koji bi mlade povezali sa lokalnom zajednicom; u Leskovcu kao jaz između postojećih tela i realnog uticaja. Zbog toga stub participacije na lokalnom nivou mora da pređe sa "konsultativnog" na "suodlučivački" model: da mladi ne budu samo pitani, već da dobiju vidljive odgovore, male budžete, mandat u radnim telima i uvid u to šta je usvojeno, šta nije i zašto.

Zaštita

Na lokalnom nivou zaštita najčešće znači zaštitu od onoga što mladi vide i osećaju svakog dana: zagađen vazduh, neuređen javni prostor, saobraćajni rizici, vršnjačko i digitalno nasilje, nedostatak psihološke podrške i slabi protokoli upućivanja. Strategija za mlade 2023–2030 prepoznaje "zdravo i bezbedno okruženje i socijalno blagostanje mladih" kao poseban cilj, a KOMS-ov izveštaj pokazuje da je više od tri četvrtine mladih imalo poteškoće sa mentalnim zdravljem u prethodnih godinu dana, dok je 44,7% tražilo stručnu psihološku pomoć.

Za digitalni prostor, OSCE u Srbiji nudi naročito relevantne lekcije: otvorene platforme za dijalog o medijima za mlade povećavaju kvalitet i količinu sadržaja namenjenih mladima, a medijska i informacijska pismenost u školama ima direktan preventivni i zaštitni efekat; prema OSCE-u, više od 400 nastavnika u osnovnim i srednjim školama širom Srbije već je uvelo medijsku i digitalnu pismenost u svoju nastavnu praksu. Za Leskovac, gde je digitalno nasilje direktno identifikovano kao lokalni prioritet, ovo je izrazito primenljiv model. Za Rašku i Priboj, gde su izazovi sa javnim prostorom i lokalnom povezanošću izraženiji, zaštita mora da uključi bezbedne omladinske prostore, ekološku i saobraćajnu sigurnost, kao i jasne protokole saradnje škole–KZM–dom zdravlja–centar za socijalni rad.

Prevenција

U lokalnom YPS kontekstu prevenција ne znači samo sprečavanje “ekstremnih” oblika nasilja. Ona znači i smanjivanje svakodnevnih uzroka nesigurnosti: društvene isključenosti, dosade, nepoverenja, dezinformacija, netrpeljivosti, komunalnog haosa i osećaja da se ništa ne može promeniti. UNDP-ov lokalni vodič izričito preporučuje da lokalni YPS planovi uključe građanstvo i digitalnu sigurnost, medijsku pismenost, prevenciju uznemiravanja i dezinformacija, sigurne urbane prostore za mlade, podršku mentalnom zdravlju i jačanje lokalnog sistema bezbednosti i pravde sa omladinskom perspektivom. OSCE-ova praksa u Srbiji dodatno pokazuje da prevenција funkcioniše kada je školski i lokalno ukorenjena – kroz vršnjačke edukatore, rad sa nastavnicima, interkulturalne radionice i kampanje protiv govora mržnje i nasilja.

Upravo zato se lokalni prioriteti iz Raške, Priboja i Leskovca ne smeju tretirati kao “sporedni” u odnosu na YPS. Naprotiv: godišnje ekološke akcije, omladinski kulturni programi, školske radionice protiv nasilja, bezbednije saobraćajne rute, sigurne digitalne prakse i javni dijalog sa institucijama jesu lokalna prevenција. KOMS-ovi podaci da temu bezbednosti danas prati 71,5% mladih, a temu funkcionisanja demokratije 74,4%, dodatno pokazuju da je prevenција u Srbiji danas neraskidivo vezana za obnavljanje poverenja i osećaja smisla u lokalnom javnom životu.

Ključni nalazi i dobre prakse

Prvi ključni nalaz jeste da mladi u sve tri lokalne zajednice bezbednost definišu kao *svakodnevnu bezbednost*. To uključuje čist vazduh, saobraćaj, javni prostor, digitalnu zaštitu, mentalno zdravlje i mogućnost da se utiče na odluke. Drugi nalaz je da je deficit poverenja skoro jednako važan kao deficit usluga: formalni mehanizmi bez povratne informacije ne proizvode osećaj učešća. Treći nalaz je da se u manjim sredinama participacija i zaštita često prepliću: kulturni sadržaji, volontiranje, javni događaji i zajedničke akcije istovremeno smanjuju rizike i jačaju koheziju. Četvrti nalaz je da lokalne institucije u Srbiji već imaju dovoljno poluga da počnu sa YPS lokalizacijom, ali im nedostaje povezivanje tih poluga u jedan koherentan okvir.

Dobre prakse iz šireg regiona i međunarodnog okruženja pomažu da se vidi šta je lokalno primenljivo. Finska je u svom novom nacionalnom planu za 2025–2028 definisala pet prioriteta, uključujući participaciju, prevenciju i zaštitu, i posebno insistira da učešće mladih bude pristupačno, sigurno, inkluzivno i bez prepreka, uz međuresornu i civilnodruštvenu monitoring grupu. RYCO u Zapadnom Balkanu gradi institucionalni okvir za saradnju, pomirenje i interkulturalno učenje kroz razmene i zajedničke programe mladih.

Lokalna zajednica	Već postojeći institucionalni resurs	Inicijativa ili pravac iz dijaloga	YPS vrednost
Raška	KZM sa iskustvom javne mobilizacije mladih	kampanje za saobraćajnu bezbednost, volonterske eko-akcije, jačanje solidarnosti i omladinskih prostora	spaja participaciju sa prevencijom
Priboj	KZM sa jasnim mandatom i Program 2024–2027	godišnji dan mladih, uređivanje javnih prostora, ekološke i komunalne akcije, kulturni sadržaji	spaja participaciju sa zaštitom i društvenom kohezijom
Leskovac	KZM, Savet za mlade, Lokalni omladinski parlament, lokalna strategija	školske radionice protiv vršnjačkog i digitalnog nasilja, omladinski ekološki monitoring i akcije protiv zagađenja	spaja institution-building sa zaštitom i prevencijom

Preporuke i zaključak

Najrealističniji put za lokalnu implementaciju YPS agende u Srbiji jeste da se ne pravi paralelan sistem, već da se postojeći lokalni mehanizmi omladinske politike reorganizuju kroz YPS logiku. To znači: jedan godišnji lokalni dijalog o bezbednosti mladih, jedan mali participativni fond za omladinske inicijative, jedan jasan školsko-institucionalni protokol za digitalno i vršnjačko nasilje, jedna javna tabela napretka i jedna obaveza da se mladima da odgovor na svaku važnu preporuku. Ovakav pristup je u potpunosti usklađen sa smernicama o lokalnim YPS planovima, koje preporučuju lokalnu uključenost, stabilnu budžetsku alokaciju, participativni scorecard na šest meseci i godišnja javna saslušanja mladih.

Akter	Prioritetna mera	Vremenski horizont	Resursni zahtev
Lokalna samouprava	usvojiti YPS aneks uz lokalni program/strategiju za mlade ili posebnu odluku opštine/grada; formirati međusektorsku YPS radnu grupu	kratkoročno	nizak
Lokalna samouprava	otvoriti mali participativni fond za omladinske mikro-inicijative i obavezno javno obrazloženje odluka	kratkoročno do srednjoročno	nizak do srednji
Škole	uvesti redovne radionice o vršnjačkom i digitalnom nasilju, medijskoj pismenosti i nenasilnoj komunikaciji; razviti vršnjačku podršku i upućivanje	kratkoročno	nizak
Kancelarija za mlade	sprovoditi kvartalne terenske konsultacije sa mladima, uključujući ruralna naselja i osetljive grupe; voditi evidenciju predloga i povratnih odgovora	kratkoročno	nizak
Centar za socijalni rad, dom zdravlja, škola, KZM	uspostaviti lokalni protokol za mentalno zdravlje, krizno upućivanje i zaštitu mladih od nasilja	srednjoročno	srednji
OCD	facilitirati dijaloge, obuke, mini-grantove i monitoring; posredovati prema marginalizovanim grupama mladih	kontinuirano	nizak do srednji
Neformalne grupe mladih	pokretati male lokalne akcije: eko-akcije, kampanje bezbednog saobraćaja, vršnjačke digitalne radionice, mapiranje rizičnih tačaka	kontinuirano	nizak
JLS i partneri	veće infrastrukturne intervencije, poput senzora, filtera, uređenja prostora i većih bezbednosnih rešenja, kandidovati kroz eksterno finansiranje	srednjoročno do dugoročno	visok, uz eksterno sufinansiranje

Model je prilagođen prema UNDP smernicama za lokalne YPS planove i nalazima iz tri lokalna dijaloga.

Za Rašku to praktično znači: fokus na bezbedan javni prostor, saobraćajne kampanje, ekološke volonterske akcije i revitalizaciju omladinskog sadržaja. Za Priboj: ulaganje u kulturne i kreativne programe, komunalnu ekologiju i redovne javne događaje koji grade vezu mladih i institucija. Za Leskovac: jačanje već postojećih struktura kroz vidljiv uticaj mladih na rešenja za aero-zagađenje, školsko nasilje i digitalnu bezbednost. U sva tri slučaja, najvažniji princip ostaje isti: ništa za mlade bez mladih – ali i ništa *samo simbolično* sa mladima. YPS na lokalnom nivou uspeva tek kada mladi vide da se njihovi prioriteti prevode u odluke, budžete i promene u prostoru u kojem žive.

Zaključno, lokalna implementacija YPS agende u Srbiji nije pitanje uvođenja nove birokratije, već nove optike. Ona traži da se omladinska politika, bezbednost, škola, zdravlje, digitalni prostor i lokalna demokratija konačno posmatraju zajedno. U zemlji u kojoj mladi snažno osećaju deficit uticaja, a istovremeno pokazuju rastuće interesovanje za bezbednost i kvalitet demokratije, lokalni YPS može postati jedan od najpraktičnijih puteva za obnovu poverenja. Raška, Priboj i Leskovac pokazuju da su prioriteti mladih već jasni. Sledeći korak je da lokalne institucije pokažu da su spremne da ih ozbiljno čuju, zajedno sa njima prevedu u javne politike i potom te politike učine merljivim i vidljivim.

Literatura

United Nations Peacekeeping. *Advancing the Youth, Peace and Security Agenda in UN Peace Operations*. Dostupno na: [United Nations Peacekeeping – Advancing the Youth, Peace and Security Agenda in UN Peace Operations](#)

Vlada Republike Srbije. *Strategija za mlade u Republici Srbiji za period od 2023. do 2030. godine*. Dostupno na: [Strategija za mlade u Republici Srbiji 2023–2030](#)

United Nations Development Programme (UNDP). *Safe Territories: Guide for Formulating Local Youth, Peace and Security Plans*. Dostupno na: [UNDP – Guide for Formulating Local Youth, Peace and Security Plans](#)

Kancelarija za mlade Opštine Priboj. *Kancelarija za mlade – Opština Priboj*. Dostupno na: [Kancelarija za mlade – Opština Priboj](#)

Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS). *Mladi za mir i bezbednost: Analiza UN Agende u kontekstu Srbije*. Dostupno na: [KOMS – Mladi za mir i bezbednost: Analiza UN Agende u kontekstu Srbije](#)

Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS). *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji 2025*. Dostupno na: [KOMS – Alternativni izveštaj 2025](#)

Kancelarija za mlade Grada Leskovca. *E-biblioteka*. Dostupno na: [Kancelarija za mlade Grada Leskovca – E-biblioteka](#)

United Nations Development Programme (UNDP). *Youth, Peace and Security: Fostering Youth-Inclusive Political Processes*. Dostupno na: [UNDP – Youth, Peace and Security: Fostering Youth-Inclusive Political Processes](#)

Opština Raška. *Foto konkurs „Raška u očima mladih“*. Dostupno na: [Opština Raška – Foto konkurs „Raška u očima mladih“](#)

Grad Leskovac. *Strategija unapređenja položaja mladih grada Leskovca 2021–2025*. Dostupno na: [Strategija unapređenja položaja mladih grada Leskovca 2021–2025](#)

Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). *Youth and Security Sector Governance and Reform*. Dostupno na: [OSCE – Youth and Security Sector Governance and Reform](#)

Government of Finland. *National Action Plan on Youth, Peace and Security*. Dostupno na: [Government of Finland – National Action Plan on Youth, Peace and Security](#)

